

ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈАТА – ДОБЛИЖУВАЊЕ НА ВЛАСТА ДО ГРАЃАНИТЕ

Факт е дека не знаеме што точно ќе ни донесе децентрализацијата во секојдневниот, суштински живот. Велиме суштински зашто децентрализацијата ќе отвори теми, кои во ерата на транзицијата, во периодот од 1990 до 2000 година, беа заборавени. Освен одговорите на големите прашања, за нацијата, за државата, се заборави дека секојдневниот живот на граѓаните се одвива притиснат од многубројни тежобности. Тука не спаѓаат само комуналните, туку и прашањата од образованието и од социјалната заштита, културните и разни други потреби, кои граѓаните

■ Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

САЕМ НА ОПШТИНИ "ЗЕЛС ЕКСПО 2005"

Петтиот НВО Саем - Форум на граѓанското општество беше отворен на 9 декември, на Скопски саем. Неговото мото беше "Центарот е таму каде што си ти", носечката тема - Процесот на децентрализација, а оваа година држава во фокусот на активностите беше Албанија. Учесниците на Саемот го истакнаа значењето на манифестациите од ваков вид, но и успешната соработка на владиниот, невладиниот сектор и деловната заедница, како единствен пат кон евроинтеграциите на Македонија.

Значајно е да се истакне дека НВО Саемот создава можност за размена на искуствата на луѓето од граѓанското општество, поттикнува меѓусебно разбирање, ја зголемува информираноста на јавноста за активностите на граѓанското движење во Македонија и нуди размена на инфор-

мации и искуства со невладините организации од регионот. Паралелно со НВО Саемот се одржуваше и третиот ред Саем на општините "ЗЕЛС ЕКСПО 2005". Учествуваа повеќе од 50 општини од земјана, претставници на Албанската асоцијација на општините, повеќе странски донатори, здруженија на граѓани и деловни субјекти. На своите штандови тие имаа можност да го презентираат својот делокруг на работа, надлежностите и обврските, како и проектите кои планираат да ги реализираат. Посетителите имаа исклучителна можност поконкретно да се запознаат со првите луѓе на општините и да видат која општина со што се карактеризира. Секоја општина имаше можност на јавноста да ѝ го претстави својот проект, за кој смета дека е од нејзина голема важност, односно од важност за нејзините граѓани. Дел од општините, пак, во рамките на оваа програма решија да ги презентираат културните и природните убавини со кои располага нивниот регион и да ги прикажат понудите за туристичко престојување.

"БУРЕТО БАРУТ" УСПЕШЕН ПРИМЕР

"Ако им овозможиме на општините да имаат можност правилно да располагаат со природните ресурси, ќе постигнеме успех. Нашиот цел е да покажеме дека Македонија има со што да се пофали", вели Андреј Петров, претседател на ЗЕЛС.

Скопските градоначалници се незадоволни од распределбата на парите кои по основ на ДДВ ги добиваат општините. Според нив, 90 проценти од средствата добиваат општините во Македонија, а само 10 проценти оние во главниот град. Тие предлагаат формирање посебен фонд за неразвиени општини, за да не се дозволи распределбата на ДДВ да прерасне во фонд за урамнотежување меѓу општините.

ПРЕСЕК НА СОСТОЈБИТЕ

Андреј Петров, претседател на Заедницата на единиците на локалната самоуправа и градоначалник на Општина Карпош, потенцира дека веројатно пет месеци се малку за да се направи пресек на состојбите до каде сме дојдени со децентрализацијата. Сепак, тој се задржа на она што досега е направено и што уште треба да се направи. По конституирањето на локалните власти, како исклучителна придобивка, тој ја потенцира соработката со Владата, односно, како

пат во Македонија се случува распределбата на средствата да биде базирана врз објективни критериуми", вели Петров и дополнува: "Децентрализацијата значеше голем предизвик за градоначалниците, но и големи обврски. Секој ден градоначалниците некаде се растрчани, а во меѓувреме треба и да работат. Одговорни сме и кон граѓаните бидејќи од нив го добивме мандатот за да работиме во општините. И ним треба да им објасниме дека децентрализацијата наоѓа нови обврски кои и за нив значат некое подобро утре и подобри услови за живот".

ЗА МУЛТИЕТНИЧКА ДРЖАВА

сакаат да им бидат задоволени. Тие ѝ ги делегирале овластувањата на некаква власт но, на крајот на краиштата, во тој четиригодишен период ретко кога знаеле од каде да го бараат одговорот и одговорноста за неисполнување или маргинализирање на ветувањата дадени во предизборните трки за први луѓе на општините. Всушност, процесот на децентрализација е токму тоа - на граѓанинот да му се доближи власта, но не само за да ја критикува и од неа да бара одговорност, туку во соработката со неа, меѓу другото, и самиот да ги препознае автентичните потреби и да ги разрешува. Во Маке-

донија овој процес е почнат и веќе се реализира 6 месеци, беше истакнато на панел дискусијата во Македонија: До каде сме", во рамките на Петтиот НВО саем, организиран од страна на ЦСИД Форум. Тоа е продолжување на претходно започнатиот проект "Децентрализацијата во Македонија: Приближување на власта до народот", кој Форум го реализира во пет општини: Струга, Кичево, Гостивар, Чаир и Куманово.

што вели самиот, прв пат се случува ЗЕЛС да има вистинско партнерство со Владата.

"Тоа не е одбрана на Владата, напротив мислам дека фактот што седнавме на заедничка маса со премиерот, и што од тие средби произлегоа различни дискусии, ставови, укажува дека работите полесно се менуваат. Со сила на аргументите успеавме да го убедиме премиерот дека воопшто не е лоша практика да им се дадат пари на општините од опозицијата. Прв

Во однос на придобивките Петров истакнува: "Успеавме да ја убедиме Владата да ја прифати методологијата за распределбата на ДДВ, така како што ние, како ЗЕЛС, предложивме. Тука можеме да полемизираме дали таа е добра или лоша, за руралните општини таа е добра, но моите колеги од скопските општини ќе речат дека не е, бидејќи многу пари се земаат во Скопје и се насочуваат во руралните општини. Мојот став е дека ние треба прво да научиме да го почитуваме законот, постои Закон за територијална поделба, имаме толку општини колку што имаме, и ако сакаме успех тогаш треба во овој период да

им овозможиме на тие општини да живеат. Друго прашање е дали по 2-3 години тие ќе одлучат дека дел од нив треба да се спојат. Она што го направивме е добар потег, зашто секаде, во сите држави, развојот треба да биде рамномерен, никаде не може да се форсира само еден град, регион. Со преземањето на луѓето од Министерството за транспорт и врски имавме голем проблем. Но, по логиката на нештата, градоначалниците застанаа на страната на тие луѓе, бидејќи ги третираа како обесправени, како луѓе кои ја губат својата работа, па од 220 предвидени прифативме повеќе од 300 луѓе. Ние ветивме нешто што сметавме дека е објективно, но и отидовме повеќе од она што е реална можност на општините. Со Владата успеавме да се договориме околу противпожарните единици. Успеавме да ја убедиме дека во наредниот период треба да ја финансира противпожарната заштита и дека нивниот статус треба да биде уреден со посебен закон".

Како успех, тој го нагласи и она што ЗЕЛС го направи во меѓународните процеси, се етаблира како почитуван партнер, а најави дека идната година во Скопје ќе се одржи конференција на меѓународно ниво, посветена на децентрализацијата во регионот, под покровителство на Советот на Европа, каде би се размениле досегашните искуства во различни области. Освен проблемите со префрлањето на инженерциите од државно на локално ниво, Петров ги потенцираше и проблемите со финансирањето, менаџментот, но и евидентното влијание на политичките партии во назначувањето раководни луѓе на одредени места по партиски одлуки (во образованието).

"Образованието е голем проблем. Во разговорите со Министерството за образование и наука успеавме да се договориме со министерот Положани околу начинот на предлагање на училишните одбори, учество на локални-

те власти во капиталните инвестиции. Но, она околу кое не се согласуваме е менаџментот. Мораме да изградиме систем на критериуми, никаде во светот директорите не се политички личности. Ние еднаш мораме да ја повлечеме линијата. Сепак, ако им овозможиме на општините да имаат можност правилно да располагаат со природните ресурси, ќе постигнеме успех. Наша цел е да покажеме дека Македонија има со што да се пофали".

ДОЛГОРОЧЕН ПРОЦЕС

Изет Меџети, градоначалник на Општина Чаир, потен-

РЕЛАКСИРАЊЕТО НА МЕЃУЕТНИЧКИТЕ ОДНОСИ - НАДЕЖ ЗА ПОДОБРА СТРУГА

цира дека кај најголем дел од граѓаните дури сега се кристализира чувството за постоење на оваа општина како посебна целина.

"Седумдесет проценти од територијата не е урбанизирана, постојат проблеми со законската регулатива и со финансирањето на општинските дејности, со поделбата на средствата, но и со дел од надлежностите со Градот Скопје, како и со сè уште до крај неразјаснетата поделба на билансот со Општина Бутел. Граѓаните стануваат свесни дека локалната власт е таа која им е поблиска", изјави Изет Меџети.

И градоначалникот на Општина Кичево, Владо Толевски, ги посочи проблемите

со префрлањето на вработените од министерствата, префрлањето на потребната документација и архива, но тие постепено се разрешуваат.

"Кичево има проблем со задолженоста од 3 милиони евра. Постои проблем со одвивање на долги стечаи, а и во тој дел има мирис на политика, што треба како проблем да се надминува".

Толевски потенцира дека во 2008-2009 година кон Кичево треба да се припојат четири општини и дека Кичево почнало да се подготвува за тој процес, преку заедничка соработка и решавање на одредени постојни проблеми.

идната година да биде година на инвестирање, клучно за развојот и намалување на невработеноста.

Во Советот на Куманово, нагласи тој, има 2-3 НВО, кои редовно присуствуваат на седниците и активно учествуваат во нив.

Ремзи Мерко, градоначалник на Општина Струга, потенцираше дека сè уште трае процесот на преземање на надлежностите, поради спецификата на Струга со преземањето на уште 4 општини.

"На полето на културата и спортот и во менаџирањето на полето на екологијата, не ни се даваат можности за обезбедување на потребните средства", нагласи Мерко.

Тој го истакна изминатиот период и како важен во релаксирањето на меѓуетничките односи од сите страни, што му дава надеж за подобра Струга.

Невзат Бејта, градоначалник на Општина Гостивар, потенцира дека во работата на Советот нема "опозиција" и одлуките се донесуваат едногласно. Бејта смета дека во Гостивар владее позитивна хармонија и соработка.

Македонија успеа за многу краток временски период да се стабилизира и од буре барут се покажа како успешен пример за мултиетничка држава, посочи министерот за локална самоуправа, Ризван Сулејмани. Тој нагласи дека имаме успешен модел на децентрализација, што се бара на пазарот на држави кои сега го почнуваат. Процесот на децентрализација е долгорочен и според него има три фази: првата фаза е пренесување на надлежностите (краткорочна), втората е постигнување ефикасност (среднорочна), третата е (долгорочна) развивање на локалната демократија. Тој вели дека не е сè така мазно и дека има проблеми околу финансиската моќ на централната и на локалната власт, но дека тоа е и нормално. Но, она што е феномен и што е поздравено од Советот на Европа, нагласи тој, е распределбата на вишокот на средства, така како што бараше ЗЕЛС.